
STANISLAV BILER

NEJLEPŠÍ KANDIDÁT

NEJLEPŠÍ

STANISLAV BILER

KANDIDÁT

**Druhé město
Brno 2017**

© Stanislav Biler, 2017

© Druhé město — Martin Reiner, 2017

ISBN 978-80-7227-401-7 (tištěná kniha)

ISBN 978-80-7227-803-9 (e-kniha)

V příštích měsících se oteplí. K zemi se řítí obří meteorit, který zahubí veškerý život. Cena hypoték dramaticky poklesla a podle ekonomů je teď nejlepší chvíle k investici do nemovitostí. Celý svět dojala zpráva o narození dvanácti bílých kotátek. Únorový sníh zaskočil silničáře. Zemědělci se obávají o letošní sklizeň brambor. Vlekaři si stěžují, že sněžná děla nakupovali zbytečně. Provozovatelé koupališť si lámou hlavu, co bude. Lidé si lámou hlavu, k čemu to všechno vlastně bylo.

Takové byly titulky přesně před rokem. Vítám vás, vážení posluchači, u našeho pravidelného pořadu *Já jsem to říkal* a se mnou ve studiu jsou vaši oblíbení hosté, pan komentátor a pan analytik, dobrý den a hezký den. Pojdme rovnou k věci. Minulý rok nás vědci trochu postrašili koncem světa, ale jak se nakonec ukázalo, malovali čerta na zeď, co byste k tomu řekli?

...já klidně začnu, hezké dopoledne, já jsem říkal už tehdy, že nic není tak horké, jak se to uvaří, a k tomu nemám co dodat.

...dobrý den, víte, každý strašil meteoritem, ale že kolem naší země neustále obíhá mnohem větší Měsíc, tak o tom se mluvit nesmí.

Možná jen připomenu našim posluchačům, že tehdy bylo nutné na evropské úrovni jednomyslně odhlasovat záchrannou operaci k odvrácení údajné hrozby.

...příliš horké hlavy evropských státníků, které rozpálil k nepřičetnosti kus šutru, zchladil svým realistickým postojem český prezident.

...jeho požadavek přivedl evropské elity na jiné myšlenky. Byla to chvíle, kdy nás ostatní začali brát vážně.

...úvahy Německa, že nad námi znovu vyhlásí protektorát, daly za pravdu skeptikům, že se bude zase jednou rozhodovat o nás bez nás.

...ale nebylo to jen Německo, od kterého stejně nikdo nic jiného nečekal. Nervy cukaly také Francouzům, kteří nás chtěli bombardovat, zatímco Britové tlačili na obnovení Rakouska-Uherska. To byly ty chvíle, kdy naši tzv. přátelé odhodili masky politické korektnosti.

...celý svět upřel pohled na nás. Jaká byla tehdejší úleva, když náš prezident státnicky ustoupil od původního požadavku. Nakonec jsme v Mnichově podepsali dohodu, že umožníme ostatním zachránit život na zemi výměnou za dodávku teplé vody.

...ano, to byl velký úspěch české zahraniční politiky. Konečně jsme seděli hrdě u stolu a diktovali pod-

mínky. Měli jsme koupaliště plná teplé vody a je škoda, že byla zrovna v únoru taková zima.

...hysterky si zachraňovaly planetu a my jsme se koupali ještě v březnu.

...to před nás ale klade velmi nepříjemnou otázku. Současný prezident ve své funkci končí. Kde vezme takto silnou osobnost?

...náš prezident vydal snad stovky prohlášení, ve kterých ostatním radil, co dělají špatně a jak to mají dělat lépe. Velká škoda, že to nikoho nezajímá.

...bude opravdu těžké se mu vyrovnat...

Pánové, já vás musím přerušit. Tohle zatím nehoří, takže se tomu budeme věnovat, až bude pozdě. Nyní k podstatným událostem. Objevila se další studie, podle které je nastupující generace k ničemu, co si o tom myslíte?

...ano, já jsem tu studii četl a je v ní přesně to, co si už dlouho myslím. Jen na dokreslení snad dodám takovou historku, kterou by ale šlo zobecnit. Včera jsem šel po ulici a mladík přede mnou si jen tak uplivil na zem. Dělal jakoby nic.

...generace před ním tady dláždí chodníky a dnešní mladí po nich chodí, jako by snad byly jejich. Plivou po práci svých předků.

Takže se na úpadku našeho světa shodnete?

...no jistě. Ale to nejsou jen mladí muži plivající na zem. Minulý týden jsem nakupoval v obchodě a mladá žena přede mnou si krkla. V Rusku by je oba poslali do gulagu.

Ano, někde je svět ještě v pořádku. Další aktuální událost: Jaký to má vlastně smysl? Co máme dělat? ptal se ve středu francouzský ministr zahraničí Jean Albert, na což mu ruský velvyslanec Michajlovič emotivně odvětil, že bez mezinárodně uznávané autority je vše dovoleno. Takto vyhrocená byla debata na půdě OSN o regulaci klecového chovu drůbeže...

Řidič vypnul motor a rádio utichlo. Byli jsme na místě. Otevřela jsem dveře a vystoupila z auta. Tyhle boty toho moc nevydrží, napadlo mě při pohledu na mý tyrkysový tenisky zabořené po kotníky v obrovský louži rozbředlého sněhu. A taky že ne. Za chvíli se vlhkost prodrala skrz bavlněný ponožky k chodidlům. Měla jsem pravdu, pomyslela jsem si a sledovala dva postarší muže na pódiu, kteří si třásli pravicí, smáli se na sebe a cosi vykřikovali, dokud před ně nepostavili mikrofon.

Dobrý den, dámy a pánové! Pravdou je, že se nám blíží jaro a já bych vám rád jako první paprsek naděje, jako posla jara, představil tady mého kamaráda, přítele a především kandidáta na českého prezidenta, Jendu Nováka, který by vám rád něco řekl. Jendo, je to tvoje, řekni, jak to je.

Ahoj lidi! Jak se máte? Jste výborní a já vám chci něco říct. Víte, já už jsem v životě něco zažil, a jak na vás tak koukám, vy už taky máte dost. Život se s námi nemazlil. Ale co to vůbec je, ten život? Víte, život je jako slepice. Na počátku je krásné vejce. Nikdo neví,

co se z něj vyklube. Skořápka popraská a šup, rozto-
milé kuřátko. Běhá po zahradě, vše si prohlíží a sbírá
semínka. Z kuřátka časem vyroste slepička. Čas do-
spělosti a odpovědnosti. Slepice chodí rozvážně po
světě a přemýšlí, co by sezobla. Stará se o své děti
a učí je, jak to na světě chodí. Dokud není stará. Její
muž, kohout, se stará o celou rodinu. Chrání to nej-
cennější, co rodina má. Hnojiště. Dokud není starý.
Když spolu vychovají několik generací kuřat, čeká je
moudrost stáří. Zasloužený odpočinek. Hospodář jim
poděkuje za vše, co pro něj udělali. Vzdá jim hold,
chytne je za nožky a rozmlátí jim hlavu o šutr. Ko-
houtka si udělá na víně a ze slepice uvaří třeba polév-
ku. Takový je život. Tak jsme žili po celá staletí.

Ale něco se s naším světem stalo. Náš svět se roz-
bil. Víte, já jsem celý život pracoval. Stejně jako vy.
Dřel jsem od rána do večera. Stejně jako vy. Kam se
poděl svět, kde si všichni vážili práce? Kde si vážili
vás, pracovitých lidí? Kde kuřata poslouchala slepice
a slepice poslouchaly kohouty? Často jsem si říkal,
jak je to šílený svět, kde někdo pracuje celý život,
a pak ho před důchodem vyrazí na dlažbu. Co si ten
člověk asi tak počne? Přesně to jsem si říkal, když
jsem takhle někoho vyrazil před důchodem na dlaž-
bu. Copak ta paní asi bude dělat? Dám jí na cestu čo-
koládu. Čokoláda je dobrá na deprese. A víte, kdo za
to může? Poláci. Kdyby neměli tak levný kuřata, ne-
musel bych lidi furt vyhazovat. A když jsem chtěl
místo starých najmout mladý, tak se jim nechtělo

makat. Svět zešílel. Řekl jsem si dost. Slušní lidé jako já, kteří v životě něco dokázali, musí do politiky. Musí tuhle zemi zase přivést k rozumu. Jinak mě Poláci zruinují a vy...

A já? Šla jsem si koupit svařák. Nohy mi mrznou v mokrých botách, což prý není zdravý. Babička mi dycky říkala: Johanko, hlavně abys měla nohy v suchu. Práce si nevybírám. Pojedenáctý v životě mám práci asistentky. Nedělám to poprvý. Díky tomu mě nezneklidňuje, že vůbec nevím, co se ode mě čeká. Občas mám takový pocit, že nic. Potkala jsem v životě docela dost asistentek — ne že bych žila bůhvíjak dlouho — a roste ve mně podezření, že to není označení práce, ale člověka. Model z výrobního pásu: holka, ne moc stará, symetrický obličej, tělo odpovídající konvencím, nerušící dekorace prostoru, kytka schovaná za gaučem. Nejraději bych si lehla na gauč, natáhla teplý ponožky a schovala se pod deku. Ale nemůžu.

...já už nemůžu mlčet. Když už člověk v životě něco dokáže, postará se sám o sebe a své nejbližší, nemá už v životě co ztratit, pak je jeho povinnost udělat něco pro svou zemi, pro své děti. Zanechat za sebou trvalý odkaz. Jak řekl pan Masaryk, když už jednou někdo je, tak má koukat, aby byl. Já jsem. Jsem úspěšný člověk, který v životě vytvořil...

Když jsem byla malá, babička mi říkala, že lidi nebyli stvořeni, aby žili více než čtyřicet let. Možná padesát. Pak se prý všichni zblázní. Zblázní se z toho, co vidí před sebou. Nic. Konec. Děda třeba přišel, že by si dal chleba s paštikou, a babička nato: Dědo, ty jsi ale blázen, to je konec. Je možný, že to říkala nějak jinak. Každopádně jsem se pak jako dítě často koukala před sebe, abych se ujistila, zda jsem nezešílela. Když na mě promluvil starší člověk, nejprve jsem ukázala prstem na něco před sebou a optala se, co vidí. Většina z nich na otázku neodpověděla. Obvykle řekli, že jsem brebentilka nebo roztomilá a jindy zase drzá. Usoudila jsem z toho, že nic nevidí. Že nic nevidí, protože jsou šílení. Zvykla jsem si na život ve světě, který je šílený. Pak jsem povyrostla a tenhle dětský pohled přehodnotila. Stále si však nejsem jistá, zda to nebyla trochu chyba, protože tehdy dávalo vše mnohem větší smysl.

Včera jsem četla, že mezi čtyřicátým a šedesátým rokem se člověk začne bát smrti. Děti si prý svou smrtelnost uvědomí okolo pěti let. Pak už nezapomenu. Strach ze tmy, strašidel, stínů a nočních zvuků. Dětský strach usnout se přelije v chronickou nespavost. Ještě tam psali, jak se s tím vším vyrovnat. To už jsem si nepřečetla, protože mě zaujal jiný zneklidňující článek. Červený lak na nehty je prý definitivně pasé. To mě vyděsilo, protože z toho vyplývalo, že část mé osobnosti je definitivně přežitá. A co teď s tím? A která část to je? Co s ní bude?

Dobrý den, co to bude?
Já bych prosila jeden svařák.
Jeden co?
Svařák prosím.
Jakou barvu chcete?
Tak asi červený prosím.
Není, chcete oranžový? Červenou už nikdo nechce.
Co to je za víno?
Oranžové.
Oranžové?
Vy ste hluchá?
Promiňte, neznám oranžové víno, omlouvám se.
To není víno, ale pomerančový džus.
To jsem nevěděla, promiňte.
Vy toho asi o životě moc nevíte.
Moc ne, máte pravdu, jen jsem chtěla nějaký teplý
alkohol, omlouvám se.
Však je v tom vodka. Chcete do toho dvě, nebo tři?
Já nevím, no...
Tak tři... tady to máte.
Aha, děkuju... tam se toho džusu moc nevešlo.
No tak je to dvoudecový kelímek.
To budu za chvíli dost nametená.
Však už je dvanáct, nejvyšší čas.
Asi máte pravdu.
To jo, kdo to tam na náměstí žvaní?
Novák.
Tak aspoň něco víte.
Moc toho není.

A proč ten Novák žvaní, něco prodává?
Chce být prezident.
Každej něco chce.
To máte pravdu.
Minulý týden tu byli mormoni.
Co chtěli?
Chtěli, abych žila věčně, ale copak by v tomhle někdo chtěl žít věčně?
Co já vím, mám mokro v botách.
Tak vidíte, ale zpívali hezky.
To muselo být hezký.
Musím domů. Uvařit děckám oběd, chcete ještě?
Než zavřu?

Paní postavila na parapet nášup. Zabouchla okýnko a šla dětem uvařit oběd. Otočila jsem se s druhým kelímkem tvořeným třemi panáky vodky a jedním panákem pomerančového džusu. Šourala jsem se pomalu zpátky.

...ale zpátky k roztomilým dětem. Děti jsou budoucnost naší země. To nejcennější, co máme. Všechno, co děláme, děláme jen pro ně. Čtyřicet let jsem vstával před úsvitem slunce a dřel až do soumraku. Myslel jsem na naše děti. Na všechny děti této země. Dřel jsem, aby se jednou měly dobře, stejně jako se vy dře, aby se měly dobře. Nebo jen tak dře. Ale něco se s našimi dětmi stalo. Náš svět je změkčilý. Kdysi děti bojovaly s Hitlerem. Dnes mají alergie. Musíme se vrátit zpátky do časů, kdy byl svět v pořádku. Kdy

jste zlobivé dítě seřezali, ono vám poděkovalo a vyrostl z něj slušný člověk bez alergií. Všechny děti jsou stejné. Roztomilé...

Když jsem byla malá, pořád mi někdo říkal, že jsem roztomilá. Snažila jsem se pochopit, co to znamená, protože když mi někdo říkal, že jsem roztomilá, tak na mě obvykle neřval. Vypozorovala jsem tehdy, že nejvíc roztomilá jsem, když se nehýbu a usmívám se. Když mi byly tři nebo čtyři, byli jsme na pohřbu. Myslím, že to byl pradědeček, ale možná někdo jiný. Je to dávno. Tehdy jsem byla malá a roztomilá. Každopádně ten muž ležel v takový divný krabici, o které jsem nevěděla, že se jí říká rakev. Máma mě zvedla, abych na něj viděla. Nehýbal se a trochu se usmíval. Všichni v tý hale byli hrozně potichu. Bylo to zvláštní, protože jsem si všimla, že dospělí jsou hrozně neradi potichu. Dívala jsem se na toho pána, který byl možná mým pradědečkem, jak leží bez hnutí a usmívá se. Přišlo mi logický říct, co říkali o mně, když jsem vypadala podobně: Jé, ten je ale roztomilý, vykřikla jsem. Máma mi dala facku. Pak se mě ptala, jestli vůbec chápu, co se mu stalo. Jelikož byl starý, přišla mi možná už jen jedna varianta: Zešilel? Máma mi dala druhou facku.

A takhle to pak bylo pořád. Vždycky, když jsem měla pocit, že už jsem něco konečně pochopila, dostala jsem facku, nebo mi někdo řekl, že jsem úplně

blbá. Rozhodně mi už nikdo neříkal, že jsem roztomilá. Kromě babičky, kterou však zbytek rodiny nenáviděl, protože se všem pořád smála. Každopádně jsem se časem raději přestala na cokoli ptát. Mlčky jsem stála a trochu se usmívala. Když jsem se přestala usmívat, začali o mně říkat, že jsem dospělá. Když jsem si vzala hezký šaty, tak jsem byla dokonce znovu roztomilá. Každopádně mi z toho vyšlo, že být roztomilý je něco jako být mrtvý, a pokud nejste tohle, pak jste buď šílení, nebo dospělí, ale špatně se to rozlišuje.

...měli jsme svět, kde si lidé vážili jeden druhého. Kde k sobě byli slušní. Dneska je módní nadávat na komunismus. Ale to není tak černobílé. Na jedné straně uranové doly, na druhé byl pořádek. Každý měl práci. Kdo se choval slušně, neměl se čeho bát. Dnes se nikdo nebojí ničeho. Mladí nemají žádný respekt ke starším. Takhle začal pád Říma. Celý svět se rozpadá...

To jsme takhle sedávaly s babičkou na lavičce před jejím domem, okolo něhož vedla cesta do hospody. Babička měla starý dům, na němž se rozpadala omítka. Hospodu otevírali v šest večer. V šest večer si babička sedla na lavičku. Já vedle ní. Koukaly jsme na chlapy, jak jdou do hospody. Každý se dycky na chvíli zastavil a něco prohodil: že je horko nebo zima, co dělají děti a jak bude. Babička se většinou jenom tak

chechtala a pak řekla něco jako: No to víš že jo, stejně nic nebude. Jednou za čas se stalo, že místo o počasí někdo spustil něco úplně jinýho, buď že bude válka, nebo nebude, nebo že chleba nějak víc plesniví a to prý nebývalo, a děcka že jsou nějaký zpovýkaný. Babička pak dycky řekla, že už to na něj taky přišlo. Že už před sebou nic nevidí a začíná šílet. Když bude mít kliku, tak prý si koupí nový tričko nebo sekačku nebo začne klátit sousedku, čemuž jsem nerozuměla úplně, ale zase jsem věděla, jak to maj naše kočky.

...na prvním místě prostě není zábava. Na prvním místě je odpovědnost! Odpovědný člověk pracuje, váží si práce. Muž bez práce není muž...

Jiní se chytli toho, že se babičce rozpadá omítka a jak je to hrozný: člověk celý život dře, a co z toho? Kupodivu začali dřít ještě víc. To jsme pak s babičkou chodily po vesnici a koukaly na ně přes plot, jak betonují chodníky, staví pergoly nebo hloubí díry. Pokud měli nějakou trochu lepší práci, pak jsme je neviděli vůbec, protože v ní trávili víc a víc času a jednou za tři roky jezdili po návsi v novým autě s velkými lesklými koly. Babička si doma vedla kalendář, ve kterém tipovala, jak dlouho to kdo z nich vydrží. Jednou jsem šla sama přes vesnici, bylo hrozný horko, to si pamatuju, asfalt se mi lepil na chodidla a babička mi ho pak sundávala olejem. Šla jsem sama přes vesnici, bylo hrozný horko a pan Kupka zrovna stavěl

cihlový plot. Byl hrozně rudej, koukal se na plot, pak koukal na mě, řekl mi, že jsem roztomilá, pak byl ještě víc rudej, pak řekl, že to je hrozná dřina, že to snad bude trvat roky, než to dodělá. Nato jsem mu vesele řekla, ať se nebojí, protože podle babičky se nedožije konce léta. Když pak šel večer do hospody, babičku nepozdravil. Tvářil se, že ji nevidí. Na konci léta měl pohřeb. Jeho žena dům prodala a někam se odstěhovala. Ten plot byl moc hezkej. Dům koupili Marešovi. Další léto zbořili plot. Postavili zeď.

...proto jsem se rozhodl, že už se na to dívat nebudu. Slušní lidé musí pozvednout svůj hlas. Musí jít a dát zemi zase do pořádku. Jinak v drůbežárnách nebude nikdo pracovat a všechny slepice zemřou...

Pak jsme ještě měli u nás na vesnici pana Aleše. Ona to teda byla hodně malá vesnice a dnes je ještě menší. Vesnice v kopcích, kde končí cesta. Kousek od Lomnice. Kolikrát tam ani autobus nedorazil, protože se řidiči nechtělo. Každopádně tam žil také Aleš Bureš. Aleš byl pokrývač. Celý život pokrýval střechy a byl v tom hrozně dobřej. Když někdo potřeboval novou střechu, zavolał Alešovi a řekl: Aleši, potřebuju novou střechu. Aleš kolem nás chodil do hospody. Zastavil se u naší lavičky, pozdravil, okomentoval počasí a pak zase šel. Jenomže jednou se zastavil a místo o počasí začal mluvit o nějakém světovém problému. Možná to byla válka nebo hladomor, a říkal, že

válka je jako střecha, prostě se to musí opravit, a že když se nechá na střeše jedna rozbitá taška, tak to pak může rozbít celý dům, a tak nějak pokračoval. Babička mi pak říkala, že tohle je vážný, že jakmile někdo najde jednu odpověď na všechno, tak je to nebezpečný a může udělat hroznou paseku. Naštěstí to dopadlo dobře. Aleš za měsíc spadl ze střechy a pak už řešil úplně jiné věci.

Já pracuju pro někoho, kdo je tak trochu jako pan Aleš. Ale jmenuje se Jenda. Dalším rozdílem je, že nespadl ze střechy, i když mám často dojem, že z ní spadl. Není pokrývač, ale umí chovat slepice. Tisíce slepic, a to víte, když se umíte postarat o tisíce slepic, proč byste nezvládli jednu malou zemi.

A tak tady stojím a mrznou mi nohy. Stojím na náměstí v Jeseníku. Masarykovo náměstí vypadá podobně jako jakýkoli jiný Masarykovo náměstí v téhle zemi. Něco zbylo z původní zástavby, prázdná místa a proluky vyplnily poválečné pokusy o architekturu ve znamení deprese, zmaru a totalitní nicoty. Pokud zbyl volný prostor, díry zalepila devadesátá léta s *étosem všechno je možné* a hlavně aby žádný dvě okna nebyly stejný a všechno bylo barevný a úchylný jako celá ta doba.

Stojím uprostřed Masarykova náměstí, kousek od radnice, u stánku s letáky. Na pódiu poskakuje šílený člověk a vypráví o umírajícím světě. Zpoza mraků vylezlo slunce a oslnilo celý náš svět, jako by nebralo vážně, v jak vážné době žijeme. Novák stále hopsá,

slunce se odráží od sněhu, od kaluží, od barevných fasád. Oči mi slzí, čvachtám nohama v kaluži, přiblížím se usmívám. Su tak roztomilá.

Dobrý den, vy tady něco rozdáváte? zeptal se mě ošuntělý otlý muž.

Letáky, chcete leták?

A co s tím budu dělat?

Můžete ho vyhodit támhle do koše.

Co prodáváte?

Nic.

Nic? A proč tady stojíte?

Platí mě za to.

Já tady taky stojím, dáte mi za to něco?

Tady máte leták.

Co s tím budu dělat?

Můžete ho vyhodit támhle do koše.

To už ste říkala.

Já vím.

Jan Novák je nejlepší... — co to jako znamená?

Nevím, pane, já jsem to nepsala. Nejspíš nic.

Nic?

Většina věcí nemá žádný význam.

...volte ho. No tak mi řekněte, proč ho mám volit, slečno.

To já nevím, pane, já nejsem vy.

Co pro mě udělá, když ho zvolím?

Hádám, že nic.

Tak to ho ale volit nebudu a dám to někomu jinému.

Klidně, nebo to hodíte do koše, mně je to fakt jedno.
Za co vás vůbec platí, když nic nevíte a je vám
všechno jedno?

Mě platí za to, že tady stojím a usmívám se.

Dyť se ani neusmíváte.

Vidíte, ani to nezvládnou pořádně.

A rovně taky moc nestojíte.

Já myslím, že tak nějak celkově za moc nestojím.

Já mám pocit, že z vás táhne chlast. Vy ste si dala
panáka, co?

Šest.

To bych do vás neřekl, ale takhle brzo?

Dyť už je dvanáct.

Ježiši, máte pravdu a já tady stojím a žvaním.

Tak už děte a vemte si leták.

No dobře, dobře, a do kterýho koše ho teda mám
hodit?

Támhle vlevo.

Díky... a nezlobte se... já to tak nemyslel... jste
vlastně docela roztomilá.

Otylý muž se odkolébal zrovna ve chvíli, kdy No-
vák ukončil nekonečný monolog. Asi pět lidí mu za-
tleskalo a šlo pryč. Uhrovitý mladík si vše fotil... No-
vák přišel ke mně.

Jak to šlo, Johanko?

Výborně, pane Nováku, zrovna jsem mluvila s jed-
ním vaším voličem.

To je skvělé, začíná to pěkně šlapat.

Hlavně abyste nepřepálil začátek, pane Nováku.

Máte pravdu, když pečete kuře, je lepší ho péct nejdřív na míň stupňů a až v samém závěru dát troubu na dvě stě padesát, to je pak dobrota, si to někam zapište, bude se vám to hodit.

Děkuji.

Hlavně musíte dát pozor, aby se kuřátko nespálilo, ano? Na to pozor...

...dám si pozor.

Ale je tady krásně, co? Já to říkám pořád, není nad Jizerky...

...tohle jsou Jeseníky.

To ste vy, mladí, na všechno máte názor. Až budete, Johanno, makat celý život jako já, tak pak můžete říkat, kde ste, ale do té doby, do té doby nevíte nic.

Máte pravdu, mám se ještě hodně co učit. Pane Nováku, podívejte se támhle, co tam vidíte?

Co? Kde? Nic. Tam nic není. Vy ste ale breben-tilka...

Večer se Novák setkal s regionální elitou v pizzerii TOP Italia. Muži na sebe pomrkávali a cpali se pizzou à la řízek, zatímco mně mrzly nohy v promočených teniskách. Muži pili tvrdý alkohol. Jejich ženy pily šampaňské s jahodou. Muži se bavili o tom, jak to na tom světě chodí, tedy že to chodí tak, jak oni chtěou, aby to chodilo, a žádní buzeranti jim do toho kecat nebudou. Vždycky, když někdo řekl nějaké sprosté slovo — například slovo buzerant — začali se ostatní hlasitě smát. Do smíchu museli vložit mnoho energie,

protože koberec a dekorace na zdech šíření zvuku nepříjemně tlumily. Ženy mužů visely svým mužům na rtech a smát se začaly s mírným zpožděním, když si uvědomily, že teď se smát musí. Časový hendikep doháněly intenzitou smíchu. Ve stárnoucích dekoltech se jim topily svazky zlatých řetízků, které jako letokruhy určovaly počet roků, jež strávily po boku svých samců. Byť jsem v žádném ohledu nebyla oblečena vyzývavě, přesto jsem nemohla přehlédnout občasné zásahy nevraživých samičích pohledů, které byly vynuceny prostým faktem, že jsem byla nejmladší. Samci nepsaný řád nadvlády rovněž poslušně stvrzovali a ulpívali na mně s každým dalším vypitým alkoholem delším a debilnějším pohledem. Po dosažení kritické hranice alkoholu mi přestali věnovat pozornost a vrátili se k jistotám, které měli po ruce, a jejich ruce začaly obepínat, hníst a poplácávat jim známé zadky jejich společnic na cestě životem k existenciální zkáze.

Zaujal mě ještě jeden člověk. Osamocený, neurotický, s šíleným výrazem v očích, který měnil výraz tváře ve vteřinových intervalech, každý jeho nejistý výbuch smíchu přecházel od extatické veselosti do polohy čirého šílenství z vlastní samoty, jako by strávil většinu života ve sklepě na shnilé hromadě brambor.

Po nějakém čase ho Novákovi představil majitel několika benzinových stanic a také majitel místních regionálních novin. Muž se jmenoval Miroslav. Miroslav Moc. Byl šéfredaktorem *Pravdy z hor*, která měla

smlouvu s jedním celostátním deníkem a televizí, kam dodávala informace o místním regionu. Protože je místní kraj příliš daleko od všeho a příliš odříznutý od všeho, nikdo sem nejezdí. Mirek slíbil, že turné pana Nováka bude mít absolutní prioritu. Osobně dohlédne na to, že bude pokryto absolutně korektně, pravdivě a objektivně. Několik mužů u stolu se tomu upřímně zasmálo a pravilo, že Mirek je prostě dobřej. Pak si ho přestali všímat a jednali s Novákem o tom, že oni podpoří, aby lidi makali v drůbežárnách, ale že na oplátku potřebují lidi na ohýbání drátů a do kamenolomů. Novák je ujistil, že jim rozumí, protože několik jeho drůbežáren je postaveno z kamene a slepice kamínky občas pojídají. Aby se jim lépe trávilo. Mirek se sice snažil zapojit do hovoru, ale muži si jej nevšíмали. Mirek si přisedl ke mně. Ach jo.

Ahoj, hraješ tenis?

Nehraju tenis.

Já jsem pořád na tenise. Někdy tam jsem, i když jsem někde jinde.

To je zajímavé, Mirku.

Tenis je nejlepší, ale ty jsi taky dobrá. Jak se jmenuješ?

Johanna.

Mirek, těší mě, budeme si tykat, jo?

Já bych řekla, že už mi tykáš.

To víš, na tenise si všichni tykají, já se na tenise naučil všechno.

Třeba vydávat noviny?

Jaký noviny? Já žádný noviny nevydávám.

Aha, se omlouvám, támhleten obézní pán říkal, že jsi šéfredaktor nějaký pravdy.

Ajo todle, nojo. My jsme tady měli dlouho takový magazín, *Inzeráty z hor* se to jmenovalo, a mě pak jednou napadlo, že k tomu dáme pár stránek, jakože zprávy, co se děje, aby se to líp prodávalo.

A co se teda děje, Mirku?

Já nevím, jako co myslíš? Kde? Děje se něco?

Nevím, Mirku, ptám se, co se děje podle vašich novin.

Ajo, to píše Karel, většinou nějaká bouračka, nebo prší. Někdy prší a současně je bouračka. To je různý, furt něco.

To musí být vzrušující, dělat takhle nabitý noviny.

Jo, von je Karel furt nějak ej vzrušenej, ale to víš, trochu pako, to po něm musím furt přepisovat, aby to bylo vyvážený. To víš, von je mladej, tak dávám pozor, aby z něj nebyl marxista.

To je u bouraček důležitý.

To jo, a taky tenis, to je taky důležitý. A ty seš vůbec co zač, seš taky z nějaký drůbežárny?

Ne, mě si nějak vybrali sami.

Jo, mě si taky vybrali, jsem prodával benál, ne, to bylo dobrý, já mám rád smrad benálu, okeny... máš ráda ředidlo? Že bysme foukli?

Ani ne, Mirku, ale děkuji.

Co ty máš v životě vůbec ráda? Tenis nehraješ, ředidlo nefoukáš... to já si fičím jako prd.

Taky si říkám, že seš asi někde jinde.

Haha, já sem na tenise, ty nulo, haha...

A s dávivým smíchem se Mirek odsunul. Začal se motat po místnosti. Nakonec to zaznamenal majitel benzinových stanic a také listu *Pravda z hor*. Když se Mirek zrovna motal okolo protější zdi a snažil se jí projít nejspíš v domnění, že se tam nachází dveře, které se však nacházely přesně na opačné straně, vzal pan majitel benzinových stanic dopitou lahev vodky a trefil s ní Mirka do hlavy. Ten se tiše sesunul k zemi a nejspíš také usnul. Myslím, že se mu zdálo o tenise, protože pořád cukal pravou rukou. Já sebou moc necukala, seděla jsem a poslouchala opilé blábolení okolo mě. Když už byl Novák dostatečně namrdaný, takže bylo zřejmé, že si druhý den nebude nic pamatovat, šla jsem pryč, v mokrých teniskách jsem si zastavila taxík do hotelu v lázních nad městem, odkud jsem z postele v teple mohla se suchýma nohama pozorovat temnou siluetu vlhkých hor a přemýšlet, kde přesně jsem ve svém životě udělala chybu.

22. ÚNORA

Analytici se shodli: o příštím prezidentovi rozhodnou voliči

**Hory zasáhla obleva:
vlekaři jsou smutní**

**: Zemědělci varují:
úroda zmrzne**

Sice byl v plánu další program, ale ten se musel zrušit. Novák se opil až příliš. U snídaně v hotelu byl sotva schopen udržet se na židli. Několikrát se mě nepřítomně zeptal, jestli chci pracovat v drůbežárně. Pak si mumlal sám pro sebe, že někdo se o ty slepice bude muset postarat. S pomocí číšníka jsem ho od-táhla do výtahu a dostala zpátky do postele. Prochá-zela jsem se po lázeňské promenádě. Střídavě svítilo oslnivé slunce, foukal vítr, padal déšť, létaly vločky sněhu a mezi nimi pobíhaly smějící se děti. V botách začínalo zase čvachtat. Plán na dnešek. Boty. Roz-bředlý sníh, který se mísí s hlínou. Takhle voní jaro. Už je blízko. I když tady v horách to ještě potrvá. Máme zde strávit snad půl roku. Hlavně že nemusím sedět v kanclu a čekat, až mi zadek sroste s ergono-mickou židlí. V obličeji mi přistála sněhová koule. Ta-jící led na tváři je podle všeho mnohem příjemnější než libovolná powerpointová prezentace. Uklidňuju rozčilenou mámu, že mi to nevádí.

Zavrnl telefon... pořád mi píše bývalý kluk. Rozešla jsem se s ním zároveň s podáním výpovědi v bývalý práci. Tak dlouho mi říkal, že musím svůj život konečně změnit a začít žít, až jsem ho poslechla a poslala ho k vodě. Trochu ho to zaskočilo. Mě vlastně taky. Nebyla jsem schopná neustále naslouchat řečem o jeho dalším nápadu na geniální startup, zatímco mi vyčítal, že marním svůj potenciál v dalším korporátním kanclu. Jistě, něco na tom bylo. Na všem něco je. Něco taky bylo na tom, že jsem mohla celý den z okna pozorovat několikaproudou výpadovku, a když byl dobrý den, někdo se naboural. Skoro celý rok po mně vlastně nikdo nic nechtěl, krom vyplňování tabulek docházky a odvedené práce, což jsem kopírovala den za dnem. Někdy jsem to psala ve verších. Každopádně jeho touha mě ohromit, a asi i získat zpět, stále ještě nevychladla. Ale třeba jen vzpomíná na doby, kdy jsem lepila nájem, jídlo a útratu v hospodě...

Ahoj J. Jakpak se vede? Já padám únavou na hubu, ale myslím, že tentokrát to vyjde. Máme nově startup. Sehnali jsme dobrýho investora (Davidovu mámu asi znáš), takže se můžeme soustředit jen na práci. Vymysleli jsme skvělou věc. Lidi jsou furt našťvaní, že se jim ztrácejí ponožky, tak jsme vymysleli, že jim je budeme prát a postaráme se o to, aby se jim už žádná neztratila. Super, co? Jestli chceš bejt bohatá, pořád ještě hledáme pár investorů. Papík. Pája.

Pája. Pája dopadne jako vždycky, ale já už mu slzy zklamání utírat nebudu. Zapůjčila jsem si koloběžku a spustila se z kopce do centra Jeseníku. Nový boty. Ať mám v čem vykročit do novýho života.

Ve stánku jsem zahlédla známou tvář. Novák. Pravda z hor.

JAN NOVÁK OKOUZLIL MASARYKOVO NÁMĚSTÍ V JESENÍKU

Hlava na hlavě. Přátelská a vřelá atmosféra. Naděje. Takové jsou hlavní dojmy, které za sebou zanechal prezidentský kandidát Jan Novák. Úspěšný a respektovaný podnikatel se rozhodl napravit naši zemi. Po Ústecku a Mostecku zavítal na Jesenicko. Zaplněné náměstí mu leželo u nohou. Starší generace vzpomínaly na Masaryka, který střílel do dělníků.

Obyvatelé našeho kraje si už zvykli, že je zbytek země ignoruje. Že v dalekém hlavním městě ani netuší, že jsme součástí České republiky, a ne Polska nebo Mongolska. O to větším překvapením je kampaň prezidentského kandidáta Nováka, který slíbil, že navštíví každou obec v našem kraji. V Jeseníku rozhodně dokázal, že má co říct. Mluvil velmi dlouho, ale přítomný dav by jej dokázal poslouchat ještě déle.

Novák nekompromisně pojmenoval problémy a neduhy, o kterých ostatní jen mlčí. Místo chození okolo horké kaše šel rovnou k věci a mluvil o nich přesně tak, jak jsou. Bylo vidět, že lidé na takovou upřímnost nejsou zvyklí. Po počátečním šoku však všichni pochopili, že je Novák na jejich straně. Na straně nás všech.

Současně však Novák překvapil svou neuvěřitelnou skromností. Přiznal se, že svým zaměstnancům ve svém podniku myl hrnky od kávy nebo jim chodil nakoupit. Řekl, že nepřijel nikoho poučovat, ale přijel především naslouchat a učit se. Učit se, o čem je život a co to vůbec je, ten život. Tak to má být.

Například důchodkyně paní Barbora řekla: Já nic nemám a nikdy jsem neměla, a teď navíc umřu. Novák poděkoval za její moudrá slova a řekl, že by zvláště mladí měli starým lidem naslouchat, protože jsou nositeli moudrosti a pravdy. Mladí lidé mu dali za pravdu. Pan Petr, který nedávno vyšel z učení a nyní nemá práci, na to řekl: Je to pravda. Ostatní mladí lidé na znamení souhlasu kývali hlavou.

Bylo to možná poprvé, co si lidé mezi sebou takto upřímně promluvili a nahlas řekli, co je trápí. Mladí naslouchali starším a uctivě jim děkovali za jejich rady a životní moudrost. Všem naslouchal Novák a všichni na oplátku naslouchali jemu. Nakonec se všichni objali a za zpěvu národní hymny se vydali do svých domovů.

Slušný. Hádám, že editovat noviny po pixle ředidla a úderu lahví do hlavy není žádný med. Zvlášť když u toho ještě musíte chodit na tenis.

24. ÚNORA

**Česká republika je
větší, než se myslelo**

**Velká grafická příloha:
Kde leží Jesenicko
a proč**

Rozhovor s psychologem: Proč nežijí všichni v okolí Prahy?

Johanko, co to je, toto? Kam to jedem? Dala jste ráno slepicím? Musíme sehnat nové dělníky, jinak nás Poláci zruinují. Dereme se do kopců nad městem Lipová-lázně. Sedím vpředu, protože na zadním sedadle bych musela čelit Novákově náhodně poletující ruce, která jednou trefí mé koleno, pak zase ruku či rameno, takže jsem zjistila, že se mi vzadu dělá nesnesitelně špatně. Novák to chápal. Prý je každá slepice jiná.

Serpentiny s námi lomcují ze strany na stranu a Novákovy nebohé ruce marně tápou v prázdném prostoru a hledají lidské teplo. Déšť zkrápí auto, silnici, louky, lesy, celý kraj. Všepronikající prázdnota a osamělost jsou návykové. Zlomila jsem si nehet. Náš obrovský řidič hledí upřeně před sebe, oči vytřeštěné. Snad vidí něco jiného než já, možná brázdí úplně jiný svět. Okolo cesty jsou haldy špinavého sněhu.

Poté, co polevilo sevření kopců, se prostor otevírá v nekonečné rovině táhnoucí se daleko do Polska. Nekonečná planina připomíná oceán pokračující daleko za matně tušeným obzorem. Rychlebské hory zůstávají za zády a tvoří hradbu po levici. Oddělují dvě země na hranici, která se mění každých sto let. Po půlhodině přijíždíme do Vidnavy. Na samé hranici s Polskem.

Johanko, co to je, toto?

Vysvětlím Novákovi, kde se nachází. Že jdeme navštívit domov pro důchodce, že se tomu už neříká domov důchodců, ale domov pro seniory. V tašce mám pro Nováka připraven projev od jeho agentury, která si zkouší představit, kdo tady asi tak žije a co by tak od svého budoucího prezidenta mohl chtít slyšet. Po nedávných světových událostech vzniklo podezření, že o vítězích voleb už se nerozhoduje v hlavních městech, ale na okrajích, ve stínu, v krajích na okrajích. Kluci nejspíš pohlédli na mapu a zažili prst do míst, kde nikdy nebyli a neznali ani nikoho, kdo by si tato místa kdy zblízka prohlédl. A poslali tam svého kandidáta. Mě s ním.

Zblízka vidím, že tady nikdo žádnou revoluci neplánuje, leda tak proti sobě samému, že revoluce na každého hledí ze dna jeho osamělé prázdné lahve. Že už je každý dávno smířený se vším. Ale komu bych to říkala. Su jen holka, co vaří kafe a nosí letáky.

Vidnava působí jako surreálné zjevení. Středověké osamělé město s morovým sloupem, měšťanskými

domy, kamenným náměstím dimenzovaným pro tisíce lidí, náměstím, na kterém není skoro vůbec nikdo. Pozdrav z jiných časů, kdy bylo vše jednoduché a přehledné. Kdy se lidé nebáli smrti, ale boha. Kdy život nekončil, ale byl jen přípravou na nekonečnost.

Před normalizační budovou samoobsluhy postávájí s půllitrem dva alkoholici. Sníh zde v nížině takřka zmizel a jeho místo zaujaly kaluže bláta. Pomalu projíždíme náměstím a dokonce i na Nováka jako by ta prázdnota deroucí se ze středověku promluvila, byť se zmůže jen na své obvyklé: Johanno, co to je, toto? A rozhlíží se za ploty domů, zda někde neuvidí slepice.

Vešli jsme do zšeřelý místnosti. Novák šel s napřaženou pravicí, aby nepromeškal příležitost někomu potrást rukou, ale nikdo se k němu nehrnul. Personál měl dost práce s důchodci, kteří už nebyli v úplně nejlepším stavu. Spíš tak různě pajdali, a pokud je někdo nevedl přímo za ruku, točili se v kruhu, padali na zadek nebo vráželi do zdí, ale moc je to samotný nepřekvapovalo. Nakonec Novák chytl nějakou stařenu o holích, lomcoval jí rukou, hledal očima někoho, kdo by ho s ní vyfotil, a zatímco se rozhlížel, paní spadly hole, načež své hole následovala, což Nováka nerozhodilo, pochválil jí účes. Řekl, že je prostě výborná a on má výborný lidi rád a zda měla k snídani vajíčka, ty že dodají člověku energii na celý den a obsahují mnoho bílkovin. Nakonec se všichni někam

posadili. Já taky. Novák se postavil doprostřed, jak to má nejraději, nebo jak ho to naučili, nevím, vytáhl projev a začal číst, co mu analytici vymysleli.

Čau lidi, jak se máte? Když tady stojím a dívám se kolem sebe, vidím kus historie. Vidím obyčejné, poctivé, slušné lidi, výborné lidi, kteří celý život tvrdě pracovali, aby něco velkého vybudovali. Mám k vám velký respekt. Myslím, že jste něčeho dosáhli. Cestou sem jsem viděl hodně továren a velkých domů. Myslím, že jste vybudovali něco opravdu velkého, že za to ten život prostě stál. Když dnes na to vše pohlédnete a vidíte, že všechny ty továrny jsou opuštěné ruiny, co se pomalu sunou k zemi, tak já se přiznám, že bych se asi zabil, ale vy ne. Vy tady klidně sedíte jako by nic. Určitě spousta z vás bojovala proti Hitlerovi. Nebo s Hitlerem, to je jedno. Je to nekorektní, já si toho cením. Jste velcí lidé. Většina lidí na vašem místě by už jen tak čekala na smrt, ale vy ne, vy jste velcí lidé. Vidím ve vašich tvářích otázku, copak mě ještě tak v životě čeká? A mně se tenhle váš přístup líbí. A já vám říkám, nečekejte, co vám život přinese! Já taky nečekal a přijel jsem za váma a ne vy za mnou. Chytněte první příležitost a začněte budovat své vlastní impérium. Založte startup, malou dílnu, protože i z malé dílny může být zítra metalurgický koncern. Vždyť továren, které nakonec zkrachovaly, jste za svůj život evidentně vybudovali dost, tak proč ne ještě jednu. Hlavně vám chci říct jednu věc: Nenechte se vodit za ručičku. Nenechte se krmit a nenechte si

utírat zadky. Řekněte naprosto jasně: Já pomoc státu nepotřebuju, udělám svůj život zase velký. Jste tady vězni nějaké neziskovky, zajatci lidí, kteří vám chtějí říkat, jak máte žít, ale proč byste vůbec měli žít? Co je komu do toho? Pokud si chcete kadit do kalhot, tak to dělejte, jsme svobodná země! Já chci, aby i vy jste byli svobodní lidé.

Z toho záchvatu kreativity jsem byla docela překvapená, nicméně mé kolegy a kolegyně posluchače to nepřekvapilo nijak. Seděli tam, kam je posadili, a poslušně koukali náhodně zvoleným směrem. Jeli-kož nikdo netleskal, Novák si zatleskal sám, a kdyby předtím seděl, tak teď by se i sám postavil a tleskal si vestoje. Vypadalo to, že ho ta činnost baví, takže tleskal docela dlouho. Pak šel k nějakému dědovi a ptal se ho, na čem teď zrovna dělá a v jakém oboru. Děda odvětil, že by si dal rohlík, na což mu Novák řekl: Výborně, pekáren není nikdy dost. Pak jsme šli. Pryč.

25. ÚNORA

Kandidát na českého prezidenta Jan Novák nadchnul vidnavské seniory

**Staří lidé mohou volit, smrt
není jediná možnost**

**Zemědělci
varují:
úroda shnije**

Vypadalo to na další ospalý klidný den v domově pro seniory ve Vidnavě. Klidný ospalý den však narušila návštěva kandidáta na českého prezidenta, který přišel svůj program představit i těm, kdo se voleb možná ani nedožijí. Původní ostych a nedůvěra se rozplynuly jako pára nad hrncem a celým dopolednem se jako červená nit vinula radost a touha ještě něco v životě dokázat.

Zatímco na počátku vystoupení byla patrná oboustranná nedůvěra, na konci se situace jako by obrátila. Novák i senioři našli společnou řeč a projevili si vzájemný respekt, ale také úctu. Jan Novák disponuje těžko přehlédnutelným charizmatem, které bez přehánění vyplnilo celou místnost. Hned na počátku se jedné mladistvé ženě během podání ruky podlomila kolena a ona se v němém úžasu sesunula k zemi. Pozorný a galantní kandidát ji však nenechal padnout. Poskytl jí rovněž cenné rady ohledně správné a vyvážené životosprávy, za což mu žena poděkovala.

V následujícím projevu Novák jasně řekl, že si všech přítomných váží, obdivuje jejich celoživotní práci na polích i v továrnách. Právě jejich činorodost dal za příklad personálu domova pro seniory, který se nechává platit z důchodů těchto důchodců a z nejrozumnějších grantů. Jejich mlčení dalo Janu Novákovi za pravdu a jeho slova ještě podtrhlo.

Následující debata přinesla otázky a také odpovědi. Jeden starší muž například přispěl s nápadem, že by si dal rohlík. Jan Novák k tomu pohotově dodal, že si má otevřít pekárnu.

V závěrečném hodnocení šancí Jana Nováka panovala shoda, byť se jednotliví posluchači v detailech rozcházeli. Tohle je až moc slušný člověk pro tuhle zemi, to si nezasloužíme, svěřila se Pravdě z hor osmašedesátiletá paní Marie Novotná původem ze Zlatých Hor. Karel Janeček z Vojtovic (71 let) s ní však nesouhlasil: S těma rohlíkama má pravdu.

Na výsledek prezidentské volby si ještě musíme počkat. Jisté je však jedno už dnes, Jan Novák vyslal svým soupeřům jasný signál.

Ráno jsem se válela v hotelový posteli s výhledem na červenožlutý zámek v průsvitném povlečení, které jistě pamatovalo kuponovou privatizaci, zatímco na střechu protějšího zámku tyčícího se nad městem padal déšť. Nejbližší program po obědě. Snídani mi donesli na pokoj na plastovém tácu, takže jsem se vyhnula společné snídani s pánem všech kuřat. Zatímco

jsem si párkem nabírala vaječnou hmotu a poslepu si ji vkládala do úst, část se mi trousila nevyhnutelně do klína. Obdivovala jsem další výkon regionálního tisku.

Zase vrčí telefon.

Ahoj J., co novýho? Já únavou skoro nevidím, jedeme takovým tempem, že to náš investor nepobral (Davidova máma vůbec nechápe, co je to příležitost) a vycouval. Aspoň máme víc času na práci, protože nás nezdržuje svými radami. Vůbec nechápe dnešní dobu. Už jsme zadlužení skoro tolik co Facebook ve svých začátcích. Jsme na dobré cestě. Věděla jsi, že se dá mražená pizza jíst zmrzlá? Je to dokonce mnohem lepší, protože pak nevnímáš tu hnusnou chuť. Každopádně, kdybys chtěla zainvestovat své easy money z korporátu, pořád nabíráme investory. Můžeš být klidně majoritní akcionář. Klidně stačí poslat jen pár stravenek. Papík. Pája.

Asi mu pár stravenek pošlu. Z lítosti. Novák se včera zase zliskal. Nejspíš taky z lítosti. Mám volno. Vyrazila jsem dál na sever. Po asi třinácti kilometrech mě čekal břeh obrovského jezera. Otmuchovského jezera. V Polsku. Na hladině se pohupovaly praskající ledové kry. Kousek ode mě se utábořila polská rodina. Rodiče svým dvanácti dětem připravovali jídlo. Nejspíš tradiční polské jídlo. Vypadalo to jako zmrzlá řepa. Děti si hrály na ukřižování Ježíše Krista. Vyrazila jsem po břehu dál, aby mě v zápalu hry třeba